

BIJLAGE Inbreng vanuit Nijmegen/ Rijk van Nijmegen, incl. bijdragen vanuit Beuningen

Hierbij de input vanuit gemeente Nijmegen/ Rijk van Nijmegen met o.a. onderschrijving van de input en aanvullingen op de input vanuit gemeenten Mook en Middellaar en Beuningen.

NB: specifieke input vanuit Beuningen volgt in tweede tranche omdat we nu anders boven de 2500 karakters uitkomen

Hierbij dus de integrale bijdrage vanuit Nijmegen/ Rijk van Nijmegen:

Vanuit Nijmegen hebben we inmiddels al veel ervaring met het werken rondom meervoudige problematiek. Onze regieteams spelen daarbij al jaar en dag een belangrijke rol. Daarnaast hebben we inmiddels de maatwerkaanpak ook gericht op aantal onderdelen verbreed. Voor ons zou het interessant zijn als wij vanuit onze eigen databases (PW, SHV, Jeugdwet, WMO), op basis van vooraf bepaalde criteria die nadrukkelijk kunnen duiden op ‘meervoudige problematiek’, door deze wet in staat worden gesteld om huishoudens te kunnen selecteren. Huishoudens die dus sowieso ‘al in beeld zijn’ omdat ze al in onze database (kaartenbak) voorkomen. Dit zou maken dat we nog gericht/sneller, huishoudens met meervoudige problematiek kunnen opsporen in de verwachting dat we huishoudens sneller passende ondersteuning etc. kunnen geven. Wij staan open voor een nadere verkenning op dit onderwerp om te zien waar dit wel en niet vanuit de nieuwe wet mogelijk gaat zijn.

Verder valt op dat er veel accent ligt op de onderzoeksfase en het opstellen/bijstellen van een ‘werkplan’. Gevraagde aanpassingen om belemmeringen in de samenwerking die iedereen zo belangrijk vindt, weg te nemen:

- De verruiming ook toepassen op algemene voorzieningen (zoals maatschappelijk werk of beschikkingsvrije begeleiding), waarvoor geen onderzoek nodig is.
- Hetzelfde geldt voor lopende hulpverleningstrajecten (of wordt dat bedoeld met een op-/bijstellen van een werkplan?).
- Er mag onderzocht worden of iemand al diensten ontvangt of nodig heeft uit ‘aanpalende domeinen’ (publieke gezondheid, geneeskundige zorg, onderwijs, etc.). Betekent dit dat hiermee een grondslag is om informatie over iemand op te vragen bij bijv. een GGZ-instelling, ook zonder toestemming?
- Ik zou niet alleen refereren aan MPH (regieteams), mensen met meervoudige problematiek komen ook veelvuldig voorbij bij de SWTs en (vrijwel alle) cliënten die ambulante begeleiding hebben.
- Tav het meldpunt: van belang dat het niet alleen verwerken van gegevens van de melder en betrokken betreft, maar ook *opvragen* van gegevens tav strafrecht en gezondheid. Tbv niet alleen triage, maar ook afstemming in lopende hulpverleningstrajecten. Nu heeft MBZ en het meldpunt niet-acuut (net als de regieteams) nog vaak moeite om er achter te komen bij wie iemand (met een

heel zorgverleden) al bekend is en wat er allemaal al is/wordt gedaan (vooral bij medische hoek: huisartsen, GGZ, etc).

Daarnaast doen we nog de suggestie om in plaats van 'werkplan' te spreken over maatwerkplan. Geeft meer het bijzondere aan van dit soort plannen, gekoppeld aan de meervoudige problematiek.

De Wams gaat hopelijk in de praktijk vooral voor beleidsmakers opleveren dat je structureel mag weten welke huishoudens multiproblematiek hebben. Dus gegevens mag koppelen met waarborgen voor doelbinding en doelverschuiving. En huishoudens mag identificeren en vooral ook benaderen. Het wordt gepresenteerd als een instrument voor professionals, maar dat zal het niet worden. Hooguit om te weten waar je als professional actief je outreach naar moet doen. Daarna is de bestaande ruimte in sectorwetten meer dan voldoende om maatwerk te wikkelen en wegen.

Maar goed, als dit oplevert dat je mag koppelen, identificeren én benaderen (met waarborg doelbinding) dan is het een vooruitgang. En kan het de onzekerheid wegnemen over wat je nu wel en niet mag als gemeente.

Kortom: ik zou aan de vraag toevoegen dat je niet alleen grondslag wilt om te koppelen en selecteren, maar dat prevalentie van meervoudige problematiek ook automatisch reden is om inwoners te benaderen, vanwege grondslag algemeen belang. Waarna altijd toestemming van het gezin nodig is nadat ze benaderd zijn.

In algemene zin zien wij een aantal ontwikkelingen, waar we als gemeenten mee te maken krijgen en waarbij we met het oog op Wams beschouwende vragen stellen.

1. Ten eerste is het positief dat er een wet komt waarbij we meer beleidsterreinen kunnen verbinden om cliënten beter te kunnen ondersteunen.
2. Jeugdhulp/Onderwijs : Positief is dat we op zowel landelijk als regionaal niveau zien een verschuiving zien van het organiseren van de lokale gemeentelijke jeugdhulp verschuiven richting de onderwijshulp. In ieder geval wordt de aansluiting op alle ondersteuningsniveau's versterkt. Aansluiting Jeugdhulp en Onderwijs via "doorbraakteams", casemanagement met doorzettingsmacht etc. Iedereen ziet ook dat hier nog een aantal schotten weg gehaald moeten worden, daar waar het gaat om wetgeving en de rechten en plichten die per wet anders worden ingevuld en uitgelegd. Zo geldt voor jeugdhulp dat een 16 jarige mag aangeven dat ouders niet meer in beeld zijn, voor onderwijshulp geeft onderwijs aan dat

ouders tot minimaal 18 in beeld zijn vanwege hun onderhoudsplicht . Onderwijs geeft aan dat zij een zorgplicht behouden als een jongeren op school zit. Veel zorgaanbieders geven vervolgens aan dat zij alles met een jongere geprobeerd hebben en voldaan hebben aan hun zorgplicht. De betreffende jongere wordt vervolgens weer terug gegeven aan het onderwijs, waarna leerplicht weer aan de slag mag en dan ook weer niks kan qua zorg. En zo zijn we weer terug bij af. En let wel , het gaat hier vaak om zware langdurige inzet van zorg (multiproblematiek) die er voor zorgt dat jongeren niet meer naar school gaan.

In het artikel van Schulink wordt gepleit voor praktische kaders. Graag het advies dat er in ieder geval een landelijke voorzet komt. Als deze niet komt betekent dit dat bij vaststelling van de wet iedereen met eigen beleidsregels aan de slag gaat ? En wat betekent dat voor ons als regio ?

3. Beschermd Wonen : Een tweede landelijke en regionale ontwikkeling is de verschuiving van de doelgroepen binnen de beschermde woonvormen naar de ambulante woonvormen in de wijken. Deze doelgroep behoeft extra aandacht qua begeleiding juist om ze op een goede manier te kunnen ondersteunen. Vandaar dat schotten tussen de wetten zoveel mogelijk worden weg gehaald , daar waar het om praktijksituaties gaat. Hierbij moet echter ook gekeken worden naar bescherming en gelet worden op stigmatisering, juist ook daar waar het om veiligheid en justitieel ingrijpen gaat.
In de praktijk weten we dat Veiligheid en Zorg /hulpverlening soms op gespannen voet staat. Een groep die misschien ook genoemd kan worden waarvoor in sommige gevallen 'meervoudige' problematiek speelt is die van nieuwkomers. Via de inburgering kunnen allerlei problemen of vermoedens daarvan 'zichtbaar' worden, waarvoor de nieuwkomer niet zelf de wegen naar de hulpverlening weet te bewandelen.

Ook deze vorm van "stigmatisering" wordt onderschreven in het artikel van Schulink. En ook hier geldt weer de lokale beoordelingsruimte. Betekent ook hier dat de wetwijziging daarna weer door alle regio's en gemeenten worden ingevuld tot decentrale invulling ? Als dat zo is betekent het dus ook dat we ook tot eigen praktijkkaders moeten komen ?

4. Wat gaan we doen met instrumenten als Verwijsindex, Meldcodes, Casemanagement, Hulpverleningsplannen, Ondersteuningsplannen etc....? O.a. deze instrumenten worden nu binnen het Sociaal Domein op verschillende plekken in verschillende situaties gebruikt. Is er over na gedacht om deze instrumenten anders te herijken, of eventueel een plek te geven binnen de Wet Wams om ook tot een integraal instrumentarium te komen of blijven we zoveel mogelijk aparte instrumenten en onderdelen gebruiken " los " van de integrale Wams-aanpak ?
Oftwel : Wat wordt leidend : zoals we het altijd al deden, Wams als opschaling , een combinatie of Wams als uitgangspunt (of een andere variant) ?

WAMS opinie april 2020 – Frederique Robeers

Vorig jaar informeerde minister van Binnenlandse Zaken, Kaja Ollongren, de Tweede kamer over de beoogde wetswijziging om gegevensuitwisseling in het sociaal domein eenvoudiger te maken, als sprake is van meervoudige problematiek. Het wetsvoorstel is inmiddels voorgelegd ter internetconsultatie.

Zoals ik in mijn vorige opinie over dit wetsvoorstel al aangaf, is het belang van codificatie van gegevensuitwisseling in het sociaal domein erg groot. In praktijk maakt men regelmatig mee dat een cliënt op meerdere terreinen vastloopt en dat het probleem niet oplosbaar is door binnen de kaders van één van de sociale wetten te blijven. Met het wetsvoorstel zoals dat er nu ligt, wordt het mogelijk om een casus integraal op te pakken, als sprake is van meervoudige problematiek of ernstige problematiek. Er kan met deze wetswijziging een team rondom een cliënt worden gecreëerd waarin alle specialisaties vertegenwoordigd zijn, om zo tot doeltreffende probleemoplossing te komen. Met de wijziging mag veel meer en in een veel eerder stadium. Dit zal er onder andere voor zorgen dat problematiek minder snel zal escaleren.

Met enkel uitbreiding van de wet, kom je er niet

Is het wetsvoorstel wel uitvoerbaar?

Waar ik echter in mijn vorige opinie ook voor pleitte was voornamelijk het scheppen van praktische kaders en handvaten voor de uitvoering om de integrale aanpak ook effectief te laten plaatsvinden. Met enkel uitbreiding van de wet, kom je er niet. Het creëren van kaders en handvaten is noodzakelijk om de grens van het wetsvoorstel te waarborgen. Deze grens is namelijk de individuele persoonlijke levenssfeer.

Aan mijn wens (en die van de praktijk) is echter niet voldaan. Niet alleen scheidt het wetsvoorstel veel ruimte, juridisch gezien, ook praktisch blijft er nog veel oningevuld. Het wetsvoorstel moet gegevensuitwisseling binnen de verschillende wetten in het sociaal domein[1] en aanpalende wetten[2] mogelijk maken, wanneer sprake is van meervoudige problematiek of ernstige problematiek. Maar laten nou net deze twee begrippen niet verder uitgewerkt zijn in het wetsvoorstel. Wanneer is er dan sprake van multiproblematiek of ernstige problematiek? De wetgever geeft aan dat dit in praktijk zo uiteenloopt, dat hier geen definitie aan te geven is. Maar als de wetgever dit niet kan, hoe moet de praktijk dit dan beoordelen? Plus, de ondergrens zoals geschetst in de Memorie van Toelichting maakt van een hele grote groep inwoners, inwoners met multiproblematiek.[3]

Verder biedt het wetsvoorstel ruimte voor het verwerken van strafrechtelijke gegevens. Dit zijn zogenoemde bijzondere persoonsgegevens die je alleen mag verwerken wanneer dit expliciet is toegestaan. Ook het doorbreken van het beroepsgeheim is vele malen gemakkelijker gemaakt. Met de wetswijziging mag dit dus, maar moet je je ook zeker afvragen of het van belang is voor het onderzoek. Weten dat iemand eerder is opgepakt en veroordeeld voor winkeldiefstal zal los staan van een aanvraag voor een rolstoel of uitkering. Gaat het om de zorg voor een jongere is een veroordeling misschien al meer relevant. Ook hierbij zal je je weer moeten afvragen of het wel bijdraagt aan het geheel. Voorkomen moet worden dat mensen gestigmatiseerd worden in een nieuw dossier voor zaken die eerder gespeeld hebben. Dat zal de hulpverlening tenslotte ook niet ten goede komen.

Ook regelt de wetswijziging dat zowel burgers als professionals een melding bij het college kunnen doen als zij zich zorgen maken om een ander. Die “ander” wordt hiervan op de hoogte gesteld, maar niet als dit niet handig is voor de hulpverlening aan deze persoon. Hoe je dit beoordeelt wordt wederom opengelaten. En zo wordt er op nog meer plekken in het wetsvoorstel naar mijn mening te veel beoordelingsruimte overgelaten aan de decentrale gemeenten, met privacy risico's tot gevolg.

Hoe verhoudt zich dit tot de AVG?

De beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) gelden wel. Je mag dus niet meer gegevens verwerken dan noodzakelijk is, maar hoe toets je dit? Mijns inziens moet hier uniform op worden geacteerd. Dat vraagt dus wederom om duidelijke handvaten vanuit de wetgever.

Conclusie

De wetswijziging is niet alleen gewenst, ook zeer noodzakelijk. Echter, zonder duidelijke invulling van de basisprincipes én zonder verdere uitwerking voor de praktijk, mist deze wetgeving het beoogde doel en creëer je wettelijke ruimte voor ongeoorloofde inbreuk van de privacy.

Mijn vrees is dat als gemeenten dit alles praktisch willen aanpakken (gemeenten moeten nu al zoveel inregelen), al snel zal worden over gegaan op het organiseren van vaste teams met de verschillende disciplines, waardoor integrale aanpak eerder regel wordt dan uitzondering. Dit moet, met het oog op onnodige en ongeoorloofde gegevensverwerking, kost wat kost voorkomen worden.

Geef je de praktijk duidelijke instructies en handvaten mee, bereik je dat problematische situaties sneller en doeltreffender opgepakt kunnen worden, zonder dat hiermee een van onze fundamentele basisrechten, namelijk de privacy, in het geding komt.

Tot 14 mei kan op het wetsvoorstel worden gereageerd. Schulinc zal van de gelegenheid gebruik maken om op het wetsvoorstel te reageren en deze en andere punten inbrengen. De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) zal ook nog op het wetsvoorstel reageren.

[1] Wmo 2015, de Jeugdwet, de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening en Participatiewet.

[2] Publieke gezondheidszorg, geneeskundige zorg, langdurige zorg, onderwijs, welzijn, wonen anders dan beschermd wonen op grond van deze wet, werk of ander inkomen, met uitzondering van inkomen op grond van de Participatiewet, openbare orde en veiligheid.

[3] Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein, Memorie van Toelichting, p. 7.

Tot zover.

Ricco Kokshoorn

Staf afdeling MO/ procesmanager/ secretaris BT Sociale stad blijven

Gemeente Nijmegen

06 – 52 75 16 80

r.kokshoorn@nijmegen.nl

bereikbaar op maandag, dinsdag, woensdag, donderdag

